

USMĚVAVÉ ODŘÍKÁNÍ

—

Richard
Weiner

Hledáte místo, kde...

... můžete celý den studovat nebo pracovat?

... seženete knížku pro zábavu, do školy, k poučení?

... stahujete e-knihy, posloucháte hudbu, tisknete 3D?

... osobně potkáte české i světové autory?

... můžete zajít na koncert, filmy artové i 3D?

Právě jste ho našli!

Městská knihovna v Praze

41 poboček, **3** pojízdné knihovny, **4 000** akcí ročně,
2 000 000 dokumentů, **60** Kč za registraci

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.e-knihovna.cz

www.facebook.com/knihovna

Městská knihovna v Praze

Usměvavé odřikání

Richard Weiner

1918

Znění tohoto textu vychází z díla [Básně](#) tak, jak bylo vydáno v Praze nakladatelstvím Torst v roce 1997. Pro potřeby vydání Městské knihovny v Praze byl text redakčně zpracován.

Text díla (Richard Weiner: Usměvavé odříkání), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), není vázán autorskými právy.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uveďte autora-Neužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 11. 9. 2018.

OBSAH

I Louky před okny	7
POPĚVEK K JARNÍ ZELENÍ.....	8
KRUH SVĚTLA POD STROMEM.....	9
DEŠTIVÉ RÁNO	10
PŘED SVÍTÁNÍM PRVNÍHO MÁJE	11
PŘED POLEDNEM.....	12
K TANEČNÍ HUDBĚ	13
MĚSÍČNÝ SVIT.....	15
ZÍTRA.....	16
DOBŘÝ SADAŘ	17
NA PŘÍŠTÍ JARO.....	19
NA PŘÍŠTÍ RADOST	21
VĚNOVÁNÍ.....	23
CHVÁLA BRATŘÍM A SESTRÁM.....	24
VÝZVĚDNÁ HLÍDKA.....	25
II Zastávky na procházkách.....	27
JEAN BAPTISTE CHARDIN	28
ANTOINE WATTEAU	30
FRANÇOIS BOUCHER	31
JEAN HONORÉ FRAGONARD	32
GUSTAVE COURBET (Pohřeb v Ornans)	33
EDOUARD MANET.....	34
I (Snídaní na pažitě)	34
II (Malířova píseň).....	36
III (Vzývání)	38
IV (Večer před započítím)	39
V (Le Déjeuner sur l'herbe)	41
MUSÉE DE CLUNY	44
I.....	44

II	45
III	47
STARÁ KNIHA, VYŇATÁ Z PŘÍHRADY	48
SALOME	51
NA RUBU ŽENSKÉHO PORTRÉTU	52
OSMIVERŠÍ (Na novinářskou zprávu).....	53
JINÉ OSMIVERŠÍ NA PŘEDEŠLÉ TÉMA.....	54
TŘETÍ OSMIVERŠÍ NA TOTO TÉMA	55
III Dočasné jistoty.....	56
JINOUCH	57
DÍVKA	58
STAŘEC	59
STAŘECKÝ NÁPOR.....	60
* * *	62
TVRDÉ PŘIPOMENUTÍ	63
PROSPEKT	64
ZAHRÁDKO, ZAHRÁDKO BLEDÁ — — —	65
BEZ NÁZVU.....	66
VEČER.....	67
PAPRSEK NA RUCE	69
NA PŘÍŠTÍ ZKLAMÁNÍ	70
PODZIMNÍ UKLIDNĚNÍ	73
PROCHÁZKA	74
KRUH.....	76
Z VILY ZASVITNOU OKNA — — —	77
USMĚVAVÉ ODŘÍKÁNÍ	80
VODNÍ NÁDRŽ.....	83
BLAŽENÝ ROZVRAT	84

I
Louky
před okny

POPĚVEK K JARNÍ ZELENÍ

Hrej si s láskou přítelkyně,
mluv k ní tiše, žebrej sladce — — —
Podarován, nenavrat' se.
Blaze znaven, velmi líně
hru svou dosni v měkkém klíně.
Ohluš srdce, oslep, zmámi,
aby nesved špatný rádce.

Jako laňka na pasece
pobíhej si v lehkém hraní,
pluj jím jako ryba v řece,
jež se vírů hlubin straní.
Hrej si, hrej — a po rozhraní
hry a lásky choď a zpívej:
Potkal rád — leč neohléd se. —

KRUH SVĚTLA POD STROMEM

Jak upuštěn by ve hře obroučkové,
milými dětmi hrané v oblacích,
tak spadl dolů. Ještě poskočil.

Chudobky byly bílé.

A pádem košatými korunami
všem lístkům rozdal nebe po trošce,
a ještě zbylo mu ho pro trávu.

Chudobky byly bílé.

Tu ta, jež pročetla tenkou knížku,
vstala, a roztočíc se dokola,
viděla všechno toto bohatství.

Chudobky byly bílé.

A potom stanula a zazpívala:
— Ó velký úli, strome zelený,
hračko, milými dětmi ztracená,
chudobky krásně bílé!

DEŠTIVÉ RÁNO

Je to již bdění? Spím? Kdo to klepe
na moje okno?

Možná že prší — ach ano, vždyť prší!
Krůpěje sbíhají po šikmém okně
jedna za druhou
jako v honičce.

Není to bdění! — Bubeník hraje —!

Přece je krásně?!

Nene — vždyť prší, ba věru že prší.

Krůpěje sbíhají po šikmém okně.

Usni, usni zas!

Prší —. Krásně je!

PŘED SVÍTÁNÍM PRVNÍHO MÁJE

Nemohou ptáci zpívat, pokud tma je,
leč jsou již vzhůru v hnízdech svých.
A zvuky seřazené čekají jen zdvih,
 ježž ranní vítr dá:
to bude kantáta prvního máje.

Zeleným kouzlem byly sešlehnuty
již stopy pršek dubnových.
Kdo nesnils ještě dost o jarních láskách svých,
 sni odtud k svítání!
Kdo vzhůru jsi však, schystej pružné pruty,

zelené, s poupaty — a které rozvít mají,
ozdoba domků zahradních,
v té chvíli půvabné, až zazní dívčí smích,
 doprovod kantátě,
již ptáci nyní ještě v hrdlech tají.

Nemohou ptáci, pokud tma je, zpívat.
Leč nepokojni čekáním,
jak hartusí! Bdíš-li před slavným svítáním,
 těš se tou předzvěstí!
A potom — potom budeme se dívat!

PŘED POLEDNEM

Rozpjaté nebe, bílý mráček
v zenitu. Pod ním zelená louka
dokola rozstřená, doširoka.
Vzduch chvěje se a spokojeně brouká.

Odněkud kolmo se vine kouř,
vzduch brouká a louka voní.
Uprostřed hoch, směrnice kolmá,
vypjatá prsa, vztyčená ruka.

Pod jabloní
kloboučkem na prstu točí.
A druhou rukou zaclání oči
a hledí k slunci.

Nahoře nebe a dole louka,
nesmírné plochy, do nevidoma.
Směrnice kolmá mladý hoch.
Kolmo se vine kouř. — Býti tak doma!

K TANEČNÍ HUDBĚ

Stín se mih a stihá stín.
Jdou jak apoštolé.
V okně jsi, já pod oknem,
hore jsi, já dole.

Po zácloně stíny jdou
v tempu valčíkovém.
Téma — chlapec ledabylý,
průvod řinčí čirým kovem.

Je to život, je to hra
v reji siluetek?
Slyšíš cinkot laciných
jarmarečních tretim?

Blízko jsme, či vzdáleni?
Hore jsi, já dole:
jeden, jeden, jak tam jdou
stíny — apoštolé.

Co ti dávám, laciný
tret je jarmareční.
Ba, co cítím, nad zmatek
života to neční,

ale jak tam stíny jdou
v tempu valčíkovém,

je to jedna myšlenka,
kterou šťastni snovem,

je to stejná myšlenka
a jde stejným chvěním
jako těch, jichž stíny teď
zhasly v světle denním.

MĚSÍČNÝ SVIT

Padlo sem světlo. Teče.
Z prázdna se chladné řítí.
Krajina všechna již svítí.
Záře už spočala na zemi.

Stříbrný prach ta záře,
cezený hustou sítí.
Na čem tu spočine, nítí
v blaživý žár se. — Já hrázemi

chtěl bych ji spjati všechnu,
potom tvé srdce vzítí,
pod mořem světla je skrýti,
aby tam žhlo. — Ale nelze mi.

Nastavit dlaň tvou jen mohu,
do ní té záři dát schvítí.
— — Tak-li se srdce tvé vznítí? — —
Rovina svítí. — Jak blaze mi! —

ZÍTRA

Dnes zítřkem žiji, děl, a myslím na včera.
A říkám: zora jest pro slávu večera,
neb ranní červánky za zvučných kuropění
svůj smysl našly večer, kdy dojdou vykoupení.

Mám šťastnou moc, bych objal v přítomnu,
co v budoucnosti sobě přislibuji.
Ze zítřka pomyslu si dnešek vybuduji,
nemučen prostorem, a aniž časem hnu.

Tak žiji radost svou, já zmetek nečasový,
a smířím skřivánčí zpěv se skuhráním sovy.
Narcisky křehké-li tu do prostřených zástěr
svých družek půvabných s nadšením ukládám,
to blouzním o podzimu, neb nedočkav jsem aster.

DOBŘÝ SADAŘ

Dnes, kdy jsi plody obsypána
a po mateřsku laskava,
já zašel k tobě časně zrána.
Jak jitro číře nastává,
já Květnou neděli si smýšlím,
kdy po okolí vyzváněli
průvodům kolem zvonící,
v nichž děti, jarně vonící,
košťátka jehněd prováděly.

Já tehdy vzpomněl v hlučnou návsi,
závojky družic oslněn,
zda mladý tvůj, tvůj štíhlý peň
to všechno ví — a zdali zdrav jsi,
můj strome nade všechno milý,
a běžel, tenoučkými hlasy
sledován dětské havěťě,
a běžel, běžel prostovlasý
a zdaleka již zdravě tě.

Ty smála jsi se bílebílá
a veselá a spanilá.
Neb všechno, cos kdy přislíbila,
tos krásně tehdy plnila:
já květy ždál, a tys je dala.
Jak po špičkách a cupotavě
sem za mnou přišla dětská hymna,

tak lehká, všechna bíledýmná —
co bylo srdci! — a co hlavě!

Zda ještě co je vyplniti
té svaté Květné neděli?
Co chci, co hmatám, nedělí
již nic, neb vše se v jednom řítí.
Ó bílých stromů bílé květy!
jak velkým štěstím splácíte mi
péči, jež sama odměnou!
Zač zpíváte mi pod větvemi
svou chválu bílerůměnou?

Já nedbal, pravda, abys dala
mi sklizeň mnohou, jabloni.
Ne pro plody se namáhala
má péče pro tě předloni —
a přece, zlý, jsem sobě sloužil:
to dychtiv kouzla těchto květů,
jímž řekl jsem, když přišel čas:
Mé lásky nebýt, není vás.
Mně dražšími jste nežli světu!

Tys pýše mé však nezazlila.
Tys odkvetla a plody dalas.
Teď léto kloní se, jde halas
nevděčných žní, jabloni milá. — —
A mně je blaze příslibiti:
Až budu opět o zdar díla
svou prosbu volat do nebe,
to pro tebe jen, ó ty milá,
jen pro tebe, jen pro tebe.

NA PŘÍŠTÍ JARO

Jednoho rána se probudím s úsměvem ze sna.
Poslední stopa těch vidin mě naposled obdává,
zavru-li oči. I zavru je, dosním si v bdění
všechno to modravě sličné a křehounké dění.
Neboť já snil jsem dnes, že už nám nastala vesna.
Vesele vstanu a vyhlédnu z okna. — — — Več
hledím!?

Naproti bezlisté stromy, ulice pod náledím.
Toto je zima —! Jaro, jaro nám nablízku není!
Zklamaně odstoupím, velmi smutný si na pelest'
sednu — —
— — — Kdože to, bože můj, zpívá? Kdože to zpívá
tak v lednu?

Podloudný spánku! Bylo docela, jako že hledím
na holé smutné stromy, do ulic plných sněhu!
Prchlivý ranní smutku, v jakou to měníš se něhu?
Vrtkavý! Krásné jaro ještě je v nedohlednu.
— — Ach, to ta píseň v nové snění mě ukolíbá,
zatímco v týlu jakés přilnavé teplo líbá — —
Všechna ta modrá libost ještě je na snovém břehu:
Nějaké širé lány kvetou a lípy voní,
nějaká stará lávka nějak se na stranu kloní,
nějaká chůva přišla, staříčká, teď se shýbá,
vyjímá pestrý šátek, lavičku oprašuje.
Usedá, rovná sukně; hledí. — Ted' větrík tu je,
voní, a chůva praví: — Jako to bylo loni.
Přiběhlo bílé dítě, pod stromy bíle svítí,
vsypalo staré chůvě do klína náruč kvítí,

pyšně své dlaňky, hnědé od země, ukazuje.
Nyní se chůva směje, děvčátku prstem hrozí.
Od města po silnici drnčí si vesele vozy,
koníci řehotají, velice drobní a hbití
(neboť co vezli na trh, všechno se prodalo rázem).
Z bujnosti pěkné pták si ze stromu slét, sedl na zem.
Sám byl; a než se nadám, nastojte, jsou tu mnozí.
Na bobku holčina sedí, němě se na ně dívá,
chůva si tiše šeptá, vrásčitou hlavou kývá.
Nějak ty vrásky mizí, nějak mi omládla rázem.
Nyní své ruce zvedla, nyní, ví bůh proč — tleská.
— Jarmilko, skotač s nimi, neboť je jaro dneska!
Nyní však nebe hraje, nyní však země zpívá.
— — — Aj, vždyť je den! (Neboť vězte: dotud vše
bylo ve snu.)
Za konce nakřehlých prstíků vedu si zlekanou vesnu.

NA PŘÍŠTÍ RADOST

Jednou se vzbudím a den bude bílý a zpívat
z ulice bude, jak jarmarky kdysi jsem slýchal.
Promnu si oči, budu vzpomínat, na co se těším — —
Řeknu: — Mám vstávat, jsem líný a leností hřeším.
Potom se usměji, zvažním a budu se dívat.
Uvidím nový svůj oblek; bude překrásně ušit,
budu s ním rozprávět. — Pojednou počaly bušit
drobounké pěstičky na dvěře. Zavolám: — Ano! —
Sestřička odpoví: — Zdalipak mladý pán vstává? —
To bude rej! — Matka pohrozí: — Vystydne káva! —
Všichni už u stolu budou mě čekati. — Mohu to tušit?
řeknu, až vejdu. — A otec: — Nu, neštěstí žádné. —
Roztočí mě a pak prohlásí: — Dobře mu padne! —
Bratr, už nastrojen, vykřikne: — Bude to sláva! —
Usednu za stůl a povraštím maličko brvy.
Donesou kávu a z bábovky dostanu prvý.
Bude tak hezky — a okolo všechno mi zmládne,
všichni mě měří a matka mi kravatu stočí.
Já hledím do šálku, stydím se, nezvedám očí,
cítím — — Co cítím? — A bože můj, co to mám v krvi,
že ve vší radosti sotva se ubráním pláči?
Omládl svět? Nebo jsem to já, který je mladší? — —
Za chvíli matka, už v klobouku, pomalu vkročí,
sestra jí upraví účes. Pak společně vyjdem.
Budeme zdraviti, smekati neznámým lidem.
Poznám, že ulice města mám o mnoho radši.
Poznám, že vlastně mé město je velice krásné.
Květiny za okny voní a barvy jsou jasné.

Živo je — ale vše obdáno podivným klidem,
který však dokonce není tich; klid, který hraje,
tak jako poledne v poli, kdy obilí zraje.
— Nyní však, hle, jako v studu vše ostatní hasne:
družičky blíží se, každá má věneček jiný,
každá má šáteček jiný a závojek jiný,
každá z nich na jiný nástrojek jinakou hraje,
každá z nich jinakým krokem si tančí neb spěje. —
Víte však, kterak v té spanilé různosti *mně* je?
— Aj, zvolám, nejste vy krásné dni krásného máje? —
Tu však již v středu jich kruhu sám samotén stojím.
V rozpacích šťastných se táži: — Jste průvodem
mojím?

Pro mě ty barvy, vůně, pro mě se hrá a pje?
Rcete mi, čím jsem hoden, neboť mě štěstí zmáhá.
Potom se přiblížila sestřička moje drahá,
jedna i druhá, bratří, rodiče — kruhem dvojím
lidí se nastavilo, mnoho, a všichni patří
na mě — a vůkol všechno radost má, směje se,
bratří.

Na trati, ochvojená, projede lokální dráha.
Na věži, podle zvyku, ponocný zatroubí nám,
na moji poctu, vím to. — Zraků svých neodpínám
od země — tak mi stydno. — Pak někdo zvolá: —
Na tři začneme. Pozor! — Ztichnou. Zatleskne
potom: — Jedna,
druhá a třetí. — Hudba spustí. — Do nedohlédna
pestré tu parazolky rozpjaty nad hlavami,
pod každým krásná paní. Pějí, že srdce zmámí.
Šedivé okresní hejtmanství bude se laskavě dívat.
Stanu se docela písni. I nebudu moci zpívat.

VĚNOVÁNÍ

Jak krásný polštář! Příliš krásný pro mě.
Mám odplatou jen prosbu, již tu složím:
V úzkostech o tebe kéž nikdy nepoložím
naň hlavu, pro tvůj žal rukama němě lomě.

Leč buď, bych spočinul kdys na něm ve tvém domě.
A aby dům ten libě páchl polním zbožím.
A aby naplněn byl požehnáním božím.
A před okny byl strom a veselo v tom stromě.

A v jizbě vaší kéž je dobře hostem býti.
Stavení čistotné — i zápraží tam svítí.
A je tam starý lis — na mošt — a stará studně — — —

Leč co! Buď prostě tak: Ty přijdeš na návštěvu,
spatříš jej, zatleskáš a vysypeš mi v zpěvu:
— Můj bože! Pomyslit, že bylo tehdy smutně!!

CHVÁLA BRATŘÍM A SESTRÁM

Vzpomínkou na vás se rozkoš i poklesek čeří
do modré čirosti; účastí s vámi se řadím
v zástupy veselých, holedbajících se mládím,
kteří jsou milí, že vzdorně svým dětinstvím věří.

Kterak se odměním, sestry a bratří mí, kteří
v ztřeštěný zástup mě pozvali? Vámi tam patřím.
Za dlouhou mladost svou děkuji sestrám a bratřím,
neboť má mladost se na jejich přípravách měří.

Kéž jsem jak šašek, jenž příjemně čekání ošálí,
zatímco horoucně toužíte, abyste počali
rozkošnou plavbu. Lod' Trvání do dálek pátrá.
Jednou však střelou mimo šaškovskou bárku mou
proletí.

Zavolám: — Hajda — a léta mě nebudou boleti.
— Sláva vám, štěstí! — a pěkně jste navedli bratra!

VÝZVĚDNÁ HLÍDKA

Na kraji lesíku. Máj.
Velitel hlídky.
Prozkoumat třeba ten kraj.
Oko však žasne.
Vše je, jak bylo: tak krásné!

(Šeření zelené, vím,
chvěje se za mnou,
pode mnou prostřeny jsou
lučiny, vísky.
Všechny znám jmenovat jménem.)

V lese byl kouzelný hrad.
Strašně byl dobyt...
Přišel jsem znovu si hrát
na válku trochu.
Ale žes vyrostl, hochu,

sleduješ průběh a lom
silnic a stezek
na mapě. Magnetka dí:
sever, jih, východ.
(Vyslán jsem po nepříteli.)

Šeření zelené, vím,
chvěje se za mnou.
Z chalup jde bělavý dým.

Jménem znám hezky
silnice, cesty a stezky.

(Možnosti vyzkoumat mám,
kterak se přitřít
tiše a záškodně lze;
vyšetřím slabost
vojáčků s červenou páskou.)

Změnilo se tu co? Snad!
Nevidím, nevím.
K čemu se za časem hnát?
Vzpomínka hladí
a já vím jistě: jsem mladý.

(Důstojník s šavličkou, hle!
Ale ty vísky,
šeření lesa, ta stráž,
silnice, stezky —
tak jako tehdy mi mluví.)

Na kraji lesíku. Máj.
Velitel hlídky.
Pode mnou domácký kraj.
Oko mé žasne,
jak je vše dobré a krásné.

II
Zastávky
na procházkách

JEAN BAPTISTE CHARDIN

To je můj stůl,
to jsou mé papuče,
to je má sklenice,
to je můj čajník.

To je můj etažér,
to moje dýmka,
to je má cukřenka,
rodinný odkaz.

To je má jídelna,
to je můj koutek,
to je můj pes,
to moje kočka.

Tuto můj Wedgewood,
tamto můj Sèvres.
Veselý obraz.
Dal mi jej Frago.

Modrý svůj šálek
mám velmi rád.
Květiny v okně
také mám rád.

Fuchsie ze všech
nejraděj vidím.
Charlotta ale
miluje bez.

Snídáme vždycky
o jedenácté.
K diner se prostře
o osmé večer.

Nejraděj jídám
chřest s bílou omáčkou,
zvěřinu na pepři,
jahody s krémem.

Charlotta zase
ústřice ráda,
kuřata na houbách
a rybí ragú.

Doma je dobře.
Doma je nejlíp.
To je můj koutek,
to jsou mé papuče.

Po smaltech zařinul —
zlatistý odraz.
To je má žena.
To je můj obraz.

ANTOINE WATTEAU

Zatrpklý trochu, nešťastný trochu a trochu mizantrop,
žár neklidu a souchotiny a příliš časný hrob.

Byl stár už Roi-Soleil, a proto pieusní:

tož na modlitbách dlí galantní princezny.

Zatrpklý trochu, nešťastný trochu a trochu mizantrop.

Pierot žít chce! Možno je žíti? — Pel světa hrubstvím
smyt.

Mé malé ruce chce se hladit plyš, krajky, aksamit.

V převleku pastýře Jí pastorálu hrát,

nechtivou lásku svou přísahat postukrát.

Pierot žít chce! Možno je žíti? — Pel světa hrubstvím
smyt.

K pahorku kráčím pozvolným krokem, Pierot, bílý stín,
mí hmotní druzi v patách jsou mi. — Proč žárlí

Harlekýn?

Rád spatřil bych tu loď, jež pluje k Cythéře,

jež odváží můj svět — a mě, mě nebéře.

Harlekýn žárlí pro Kolombínu — ó šťastný

Harlekýn! —

Zbyl jsem tu znovu. Pokolikáté? Mám smát se?

Plakat mám?

Jsem tragický, či jsem jen směšný? Jsem z mnohých,

či jsem sám,

jenž, trochu zasněný, chtěl se sny by si hrát,

a, trochu nevrlý, ty sny pak nemá rád? —

Pierot směšný, Pierot smutný, Pierot věčně sám.

FRANÇOIS BOUCHER

Diderot haní mě? Markýza Pompadour
je mojí líbeznou a mocnou příznivkyní.
Diderot spílá mi? A jemu spílá dvůr.
Jsem dvorním malířem. — Tož kvazidvořan nyní.

Miluji plný stůl a plné ženy,
miluji dobré víno a krevnaté tváře,
podzimní třaskavé světlo — ne obzor zamlžený.
Jsem malíř budoáru; ne malíř pro oltáře.

Miluji křiky, miluji shon
a veselou rotu.
Mám rád, když klábosí fanfarón.
Fi — vzdychání pierotů!

Diderot haní mě? — A já mu odpovím
klidně a důstojně — (to jenom zvykem křičím):
Já, Boucher, malířem jsem páně královým
a Diderot byl, jest a bude v malbě ničím.

JEAN HONORÉ FRAGONARD

Obscénní, pravíš? Slyš mou obranu:
V mém rodném Grasse, až skoro na kraji,
je domek pod cypřiši.
V něm dílo mé. Nad ním se nebe výší,
tak modré, že i stíny modrají.

Znej historii mojích „Náhod lásky“:
Král zestárl — i byla jaksi mdlá
už jeho láska. Ale
Du Barry bylo třeba lásky krále.
Snad prospěla by krásná dráždidla?

A k čemu že je papá Fragonard?
I maloval jsem ono stimulans...
Nuž, krátkými jen slovy:
Du Barry zhlédla je, šla k Vienovi.
Vien je v Louvenciennes a já šel na Provence.

Obscénní, pravíš? Slyšels obranu.
A zabloudíš-li někdy v město Grasse,
pak tedy dozajista
v ten domek zajdi. (Před ním je má bysta.)
A nesmíš-li se, ach — vzal to d'as!

A ještě něco, ač je škoda slov:
Já byl jsem vždycky trochu filozof,
ač libertín a mistr taneční.
Rozmilí lidé všichni tři, úsměvní, trochu všeteční,
veselí, málo výřeční.

GUSTAVE COURBET

(Pohřeb v Ornans)

Prokletí smíchu! Teď, hoste, bych rád, abys pronikl
na dno, zřel všechno a dílo mé rád měl,
neb dáváním hádanek ztrpčen, chtěl bych tichem být,
kterým se vzdá milá milenci. Ze slov mám strach.
Ni v pohled svůj nevěřím již a úzkostliv povznáším jej
k tvým nehodným očím, zda zatměl
se zrak tvůj tím temnem, zkad line se hojivý tmel
puklým
srdcím, která okřehla v milostných hrách.

Strach z grimasy pláče se mstí; také strach přiznat
něžnost
se mstí, ale běda, zhrubnou na scéně obě.
Mrtví jsou pošetilí; a ve stopě dní svojích rádi by viděli
slzy a laskání — — Neblahý, pro ně se vracím,
neb já, jenž jsem unikal vždycky, neb já, jenž se
nesvěřil
nikdy, a proto pravdiv byl k sobě,
mrtvým, dnes víru tvou žádám. Mám ji — leč sobě —
se ztrácím.

EDOUARD MANET

I

(Snídaní na pažitě)

Rozbřeskne se jitro. Někdy břeškný ten jas
vládne celým dnem: poledne zdolá,
odpoledním mrtvem metá třepotavá kola,
kvečeru zvedne svou fanfáru zas,
zatřeskne se, sesune se. — Tma je.

Ví bůh, jak jsou krásné tyto dny věčně mladé!
Ví bůh!

Ví bůh, když se hučivé temno zprudka sklade,
že ještě zní jitem, jeho že průzornou písni
mi do sna ještě hraje; zástupy světla se tísni
u bran mého srdce, ví bůh!

Potom pozdravné salvy duní mými sny
a věští nový den, jenž se za moři rodí.

Stá evokací je — i vstane úžasný,
čirý vyplyne v škebli. Pluji v ústrety s lodí,
jejíž nejvyšší stožár zorou se rdí.

Zpěněné vlny daly lodi mé sta
rozdutých křídel — cesta necesta,
v ústrety jitru, v ústrety jitru!

Na vodách, v kterých se zrcadlí mraky,
prchající v úžasném zmatku všech věcí,
jen my dva, sami dva. — — Planoucí zraky!
větretem sobě vstříc, blíž a blíž.

A již!

Ztiš se, mé srdce, ztiš se! — — —

Rozbřesklo se jitro. Kterak břeskný ten jas,
v náručí mém zajat přece vítězně zpívá.
Jitro nahé! Jitro! Kde je svět, kde je čas?
Kde je blud, kde je stín? — Krom nás Slunce jen zbývá.

II (Malířova píseň)

Necht' činím jakkoliv, mně vždycky splyne
v *můj* souzvuk každá skvrna s ostatními.
Tak svátkem jedinečným je má práce.
Jsem u cíle. Už není třeba rvát se,
co dím, toť slova moje. Kráčí s nimi
mé krásno. Vedle něho neznám jiné.

Vím, krásné je, co svojím štětcem tvořím.
Ó jaký pocit, že ten souzvuk zřejmý
je výrazem jen mojí krásy vlastní!
Vždy znovu každým rozmachem se zšťastní
mé srdce. Bože Štěstí, věčně přej mi,
bych nevyčerpal nitra, v něž se nořím.

Ted' vzpomínám těch dob, kdy jako ptáče
létat se učíc, sleduje let druhů,
a postřehnuvši um jich, v srdci zplesá
a vlastní cestou vzlétne nad nebesa,
já zrakem bloudil v světa širém kruhu
a hoře mnoho zakusil a pláče,

těch vida výši, jichž jsem nedosáhal.
A když jsem rukou neumělou zkoušel,
druh ovšem zrcadlil se vedle druha,
leč barva kalná byla, kresba tuhá.
Tu mistr vedle mistra cestou svou šel —
Já netmelil jsem, já jen chabé spřáhal.

Až jedno jitro přišlo. Světla přival
zabolel v očích. Srdce zabořelo

tak úžasně, neb myslil jsem, že není
již možno mi dojíti vykoupení.
I řek jsem: Naposled! — Jak světlo zelo,
já maloval a já svou píseň zpíval.

Jak všechno nyní v mojí kráse splývá.
A každý rozmach, každá příští chvíle
mi zjeví nové krásy mého nitra.
Ó bože Štěstí, přej, by také zítra
i na vše časy zářila v mém díle
má vnitřní zář — a jí necht' neubývá.

III (Vzývání)

Nahost chci stvořit,
jež má býti inkarnací slavnostního rána.
Moje šťastná, věčná mladost má tu býti vyzpívána.
Okno, hled' prozřít!

Vtělená záře,
neuvědoměle planouc v šerosvitu lesa,
všechna nová, všechna cizí. Udolána před ní klesá
pomluva tmáře.

Všechno je hutnost.
Mihotání jest mi spjati jedním prudkým vzmachem
v pevnou formu, ale do ní musí vejít v chvění plachém
žárlivá cudnost.

Konat chci dílo.
Dílo jako pravda. Nahé. Pyšně k nebi čnící,
jako chrám. — A zas jak hudba houslemi a gongy znící.
Přispěj mi, sílo

světlého boha!
Kéž bych tvorbou, ztušen všecek oddaností svojí,
došel k vítěznému cíli. V něm necht' po úporném boji
stane má noha!

IV (Večer před započítím)

Má víra Proteus je proměnlivý.
Dnes útočný zuřivý Roland divý,
jenž slovem steče překážky a tesy
nad moři sešplhá. A zítra kdesi
se s pochybnostmi toulá širým krajem.
Tak jako děti stále spolu hrajem,
leč poctivou a krásnou touto hrou
se od cíle mé cesty neuhnou.

Má víra Proteus je podob mnohých.
Zálibu nalezne dnes v krutých bojích,
v nichž vždycky vítězí — a zítra vzdává
se skoku přes potůček. Při mně stává
v mých malých rozhodnutích; marně sháním
ji zítra před velikým odhodláním.
A přec má víra není vrtkavá
a přec můj život není planá hra.

Neb věřím-li, vím, že jsem víry nabyl
poctivým bojem, že mě marně vábil
svět náhod a svět snů. Má krásná víra
se nikdy nevzdá svodům všehomíra.
V zrak hledí světu jako nepříteli,
leč co si zamiluje, v to se vtělí.
A stále mladá, po hrách vyzírá.
Jak smavá hra! A jaká vážná hra.

To není malost víry, co se zdává
mi někdy tápáním: to víra vstává
a se rty semknutými pátrá, pátrá.

V té chvíli nížej hoří moje vatra,
leč nic mě nezklame: v tom dýmu, kouři
je zárodek očistných, nových bouří —
už záhy vzejde nový, čistší plam,
a já v něm znovu sebe překonám.

Večerní krajina mé čelo hladí.
Svou víru cítím, cítím svoje mládí,
vše složky mé s jedinou výslednicí.
Ó šťastné srdce, o té síle snící,
před níž já zítra na kolena klesnu,
ji v bdění vida tou, již byla ve snu.
Bud' zdrav, můj dni! Noc již se snesla. — Tma
však zítřkem je již slavně těhotna.

V

(Le Déjeuner sur l'herbe)

Ted' přírodě tváří v tvář ve dni, jenž stoupá,
všechny mé smysly se sloučily v zraku.
Myšlenky také a pocity také.
Barvou vidím a slyším,
čarou myslím a cítím.
Světlo je řádem všeho, soustavou, zákonem, normou.

Zde obsažný polosvit listnatých stromů
dává mi průsekem úzkým zříť na kraj,
nad nímž se právě ted' ocitlo slunce.
Slunce nesvíťí mocně.
Odtud, z lesního šera
vidím je nad poměr prudčeji, zažloutlé poněkud, také

je světlo to, svedené odrazem ke mně,
jakoby množením sytosti barev,
které chci široce rozestřít tady.
Bělost nahého těla
je tu středem; leč aby
nestrhla všechno, je třeba sunout ji ze středu vlevo.

Můj úkol je jasně mi dán. Já jej chápu.
Nahou tu ženu je umístit třeba
tak, aby konturou svou a i barvou,
masou svou a i smyslem
byla úhrnem díla.
Součet však plyne z čísel, čísla pak svádějí k součtu.

I třeba mou zeleň, mou hněď, moji šed' i čern
do běli svéstí a odtud zas roznést.

Nosiči barev však vším svojím rytmem
míru, rozstup a povznes
musí utřídit v masách.
Neboť tak v zákon přejde, zřízený z místa a doby.

Tak stane se těm, kteří uvidí obraz,
vědomo, tady že velela nutnost,
tady že v sloučenství výběrné přízně
hmota je, je i duše,
zřené tak, jak je vidí
zrak, v němž jsou všechny smysly, zrak, který myslí
i cítí.

— — —

Jaký žár mě tu mučí?
Jak třeští teď má hlava!
Zdali smím, zdali smím
klásti v chladný svůj zákon
všechn svět, všechn čin?
Přispějte k pomoci, dejte své ruce! —
Jaký žár mě tu mučí!
Jak třeští teď má hlava!
Všechny moje úmysly zda se sesunou v nic?
Svojí silou, jež vedla mě mukami k písni,
kterou jsem vyvážil z vlastní své hloubky,
svojí vírou, již zkoumal jsem váhání svoje —
jsem jimi podveden v slavný svůj den?
Jaký žár mě tu mučí,
jak třeští teď má hlava —!!
Jako borcení obrů, slyším praskot a třesk.

— — —

Rozbřesklo se jitro. Kterak břeskný ten jas
v náručí mém zajat přece vítězně zpívá.
Jitro nahé! Jitro! Kde je svět, kde je čas?
Kde je blud? Kde je stín? — Krom nás slunce jen zbývá!

MUSÉE DE CLUNY

I

Oltáře, chrlič, brány. — Odkud, rci, proč? K čemu
byly? —

Za mříží tramvaj šlípí k Porte Rapp od Bastily.
Kamenný poutník chtěl by odejít do Bretaně.
Hrdinský svatý strnul, rozpřáhlý ke mstivé ráně.

Marie Panny s dětmi praví mi: — Nedoroste!
Takový malý. Tak milý. Dítě tak dobré a prosté. —
Překrásné Magdaleny, mučeny touhou znova,
na matky žárlí, neb žádná jim milence nedochová.

Oltáře znesvěcené zmučeny čekají na mši.
Andělé rozletělí spadali k zemi. Ted' tančí
nějaký marný tanec, unylý, bezkrevný, zvadlý. —
Tesklivě sevřené rty jako by otázku kladly.

— Žijeme? Zemřeli jsme? Žili jsme jednou! — — Žili?
— Za mříží tramvaj šlípí k Porte Rapp od Bastily.
Daleko něco vzniká, z barev a tvarů se splítá,
z dneška a hluku se splítá, z včera a z ticha se splítá.

Daleko, blízko. — Jedno včera a zítra a dnes.
V záplavě hudby je ticho. Pohyb se vysmek a kles.

II

Nad rudou zavřenou branou
divoké víno těžce v pletencích dlouhých visí.
Slzavé krůpěje kanou
po listech, deštěm rudých.
V nádvoří, zvučný v pršce, zprudka se zved hlas čísi.

V dlážděné síni, kde letmý,
vláčný a nylvý soumrak dešťový nyní chodí,
sesterské madony s dětmi
u svojích sloupků stojí.
Francouzská úzkou ručkou družku svou žehná přič
lodí.

Tiše se uklání druhá.
Zvyšujíc pravý bok, tak nadpírá tíži děcka,
jež směje se na svého druha.
Od břehů Innu přišla,
touží a zvyká; pyšna dítětem září všecka.

Mile se z výše své dívá
ta, jejíž svatost della Robbia snivě zhnětl.
Madona-panenka snívá,
zdivena v anděl kůru.
— Líbejte hoška mého, dobří, by rost a kvetl. —

Ví-li — (ted' kráčejí spolu),
srdce jich všech že jedním osudem v jedno skuta?
Stoupají po schodech dolů.
Nevinné žerty si tropí
z Davida na obraze Michala Wohlgemutha.

Před rudou zamčenou branou
musí-li nedočkavý návštěvník zastaviti,
bláhové představy vstanou.
V deštivém zimním ránu
dětinný přelud mírně náhradou slunce svítí.

III

Vcházím jak nesmělý milenec? Jak nedobrý syn?

Kající? Radostný?

Jsem v lese? Nevím. — Jsem v městě? Nevím.

Jsem rád.

Dokola jsou krásné věci.

Krásné sochy.

A staré brány.

A oltáře staré.

A roztodivný břečťan.

A stromy.

Jsem rád a vděčen.

A je ve mně prosto jak ve vesnické kapli.

Tu bázně pravím: Rozumím.

Nevím však, rozumím-li.

Řeknu tedy: Odpouštím. —

— Čemu? otáží se vzápětí

a směje se.

Ano, směje se – a můj smích je bohulibý.

Nitro mé je prosté

jak stěny vesnické kaple.

Dokola jsou krásné věci.

Staré věci?

Neodpovídám.

Za mříží je hlučno: lidé, vozy — den!

Všichni pospíchají, neboť všichni jdou po práci.

A já?

Zahálím? — Zahálím!

Ne! Nenene!

Je třeba milionu lidí, kteří by stále jen říkali:

Dobrý duch stvořil svět. —

Jsem rád a vděčen.

A je ve mně prosto jak ve vesnické kapli.

STARÁ KNIHA, VYŇATÁ Z PŘÍHRADY

Třicet let jsem netknuta stála
v příhradě. Moje desky z kůže
svinské, hnědé, a moje růžky
z pergamenu jsou nedotčeny.

Nebliž se ke mně s myslí temnou.
Jak mě svírá
ruka tvá, chtěla bych, aby šla se mnou
tvoje víra.

Pozorně čti zlacený titul
vtlačený mezi ornamenty
z mřížek, které zlaceny rovněž.

Nalistuj nyní první stránku:

Zkoumání představ, které máme
o všem krásnu,
s doplňkem o tom, jak jeví se dobro
všeho druhu.

Dobrý tisk, viz, červenou barvou,
mezi tím krátké černé řádky —
byl tak zvyk — a v titulů věnci
vidíš teď jméno autorovo.

Rytinka nad vším: krásná paní,
jacís líní
kloučci jí u nohou. Doba je zrání.
Čti však nyní!

Sečkej ještě! Říci chci díky,
že jsi mě vyňal a chceš čísti
bez úskoku, za řádkou řádku,
útěšný traktát mého mistra.

Člověk byl dobrý. Poznal v davu
krásu pravou.

V kráse žil. Úsměv mu zkrásnil tu hlavu
přemítavou.

Černou nosil sutanu, bílý
kolárek. Úzký v ramenou byl,
štíhlý v pasu. Nesmlčím tobě,
často že dostal vonný lístek...

Bůh byl mu mistrem ve své síle
nejlibějším.

Zákonnost, zjevenou v božském mu díle,
hledal v zdejších.

Pedantem nebyl. Veselé kůzle
stejně měl v lásce jako obraz
holandských mistrů. Jeho krásu našel.
Giottovu svatost přesto chápal.

Ve všem však hledal úpěnlivě
onu krásu,
planoucí přírodou věčně a živě,
navzdor času.

Jasně oči měl; těmi patřil
hluboko v nitro, krásno hledal
pod hládí. Ohlas pak jeho rytmu
radostně vítal na povrchu.

Zhrdáním ale stihal krutým
bez ustání

šalbu, již nad nitrem nicotným, dutým,
lživé zdání.

A co tiše v salonku smyslil
v starém svém křesle blíže krbu,
zatímco v těžkém svícnu z bronzu
hořela svíce, ukapujíc,
vloženo v žluté moje listy.
Slovo slabé
přece ti zjeví, jak dobrý a čistý
byl můj abbé.

Děkuji ti, že jsi mě vyňal.
Blaze mi, zatímco se smýká
po mně jarní paprsek slunce.
V starobě svojí jak jsem šťastna!
Kéž ažs mě poznal, faleš světa
šťastně mjíš.
Kéž je ti pobídkou každá má věta.
A teď čti již!

SALOME

V průvodu chůvy směla vyjít.
Zří v dětském udivení do plesa,
v němž vlídný měsíc počal zářiti.
A potom zaplanula nebesa.
„Chci vylovit ten bílý kotouč, Ruth.“

„To nelze však!“ — Poslušně usedla
a se svolením chůvy váhavě
své nožky smáčí. A jak zahlédla
malého brouka lézti po trávě,
dí: „Milá Ruth, kdo by mu ublížil?“

„A slyšíš? Psi. To jistě mají hlad.“
A zatím byl to štěkot šakalí.
„Či žízní?“ — Závoj mrak se tence sklad
a měsíc zněžněl jím. Ted' výskali
si šťastní lidé někde ve městě.

A ticho pak. Myrt, rezed, růží pach
se přitoulal sem, vánkem pošlehnut,
a hustý, hmatný skorem v dáli táh.
I volal kdos. — „Zda slyšíš zpívat, Ruth?“
A chůva pravila: „Tot' Jochanan.“

Spala pak dětským spánkem, beze sna,
Salome po té lázni líbezná,
svírajíc příkrývečku. — Bezhlesná
šla modrem noc, k zítřku, v němž nalezne
svou bílerušnou smrt.

NA RUBU ŽENSKÉHO PORTRÉTU

Mé oči hledí někam do daleka.
Ni časem, místem, ani pomyslem
ta vzdálenost. Jen tím, kterak se leká
tvá mužnost počinu, když do nich zří.

Mně tváří v tvář, a paže své-li rozpneš,
tajemno hmatáš, které vysílám.
Kdybys je pocítil, svůj kořen podtneš
a zahyneš — nepoznav tajemství.

Jen vnější krásno znáš, co k tobě plyne,
v ně všechn hled', až libost unavíš.
Mé daleko je v blízkou tvém, leč, plynné,
tvým srdcem projde, aniž o tom víš.

OSMIVERŠÍ

(Na novinářskou zprávu)

Pod Fudžijamou, před zbořeným chrámek, uprostřed
zahrad kosatců v třešňovém háji,
v legendy zabrán prastarých vévodských rodů,
střehoucích Nipon před vpádem evropské šedi,
čím jemu, z posledních obránců domácích zvyků a věr,
ba sledním samuraji
mohl být matný lesk vzdálených slavností, jemu, jenž
zanícen svých jen si božstev hledí?
Outkem jsou jako — však osnovou zůstaly průvody
jarní s třešňovým květem, jež konány
za zvuků šamicen. V úkony staré a skvostné vše vetká
on, srdcem co hýbe.
Čtyřverší posvátné, uta, přemnohé opěvat může —
i bědu — jež záchrany
dojde tak. Skropit ji vlastní svou krásou uta, neb
vpravdě: jím i šero i mrtvo je libé.

JINÉ OSMIVERŠÍ NA PŘEDEŠLÉ TÉMA

Veliká vážka, jež tu v letu svém nad poli rýžovými
narazí
v tvé znojné čelo, kterak později se ve vzpomínce
tvojí zobrazí?

Zda ucítíš tu prudkou představou
poznovu jakby věru dotyk velkooké hlavy?
Či slyšíš náraz ten? Ne — ale nad hlavou
nějaké Nic se mihlo: to její křídel-blanek zázrak
mihotavý.

Tak všechno dění vešlo do básně. Nic, připomínka
odhmotnělá,
vidění, zázrak křídel duhových té skutečnosti, která
odletěla.

TŘETÍ OSMIVERŠÍ NA TOTO TÉMA

Proč osmiverším, tážeš se, čtyřverší oslavuji.

Proč mistrovu stručnou moudrost žáček zdlouhavě
opakuje?

Leč rci také, proč že se láme prut broskvoně, do vody
vnořen?

A proč, jsa opojen sakim, zříš dvojnásob Fudžijamu?

Mě uta opájí mocněj: zní dvakrát a dvakrát jej říkám.

Ó proč v mojím srdci je lom jeho bezvradný jako
strom v zimě?

Ó proč jeho moudrost, hustou jak med, ředím v osm
svých řádek?

To proto, že soucitnost krás jim káže i na skalách růst...

III
Dočasné
jistoty

JINCH

Zřítelnice horečné a kruté,
pátrající do svítivých krajů.
Mladý hochu na pokraji lesa,
dívej se, dívej se, dívej!

Z města vyšels neznámou hnán touhou,
jako bys tu věděl o jistotě.
Nedočkávě pomrkáváš, pátráš,
horký dech letí a letí.

Vše se leskne bledě — sametově:
louky, kostelík a stádo ovcí —
zdá se ti, i šalmaj že lze slyšet
a výskavý chorovod ženců.

Na pokraji břízového lesa
hladiš mech svou hebkou dívčí dlaní,
těžké, sladké zápolení bije...
Šeptáš: Vše ve slově sloučit,

jež by tón i čas i světlo stihlo,
skrytý pořad všeho toho dění,
přísný zákon, laskavost všech náhod — —
pak bych byl nad věčnost moudrý.

DÍVKA

Jsem sama konečně a patřit smím
a slyším tlouci malé srdce své,
co tichá odpolední krajina
mě k sladkým rozjímáním zve.

Kdo as tu kráčel dneska před ránem?
Zda myslivec, jenž viděl odtud máj?
Či smutný bohoslovec vyhlížel?
Či pastevec hrál na šalmaj?

Ó jak je všechno divné! Pode mnou
vše jako jedním citem dychtivé
a vše jak jedním přáním zvířené —
a vše je jako ohnivé.

Dva nízké břehy pojí můsteček.
Tam kráčí žnečka, oči zaclání,
a odněkud k ní volá divný hlas
vábivé poslání.

A mně se zdá, že ve všem jeden shon:
v člověku, hmyzu, v řece, bystřině.
Kam směřuje? — Ach, večer uložím,
ruměná, hlavu v klíně sestřině,

a ona, starší mě a zkušená,
mi všechno poví. Neboť hladoví
mé nedočkavé srdce. Vějet' dnes
tak divně vítr májový.

STAŘEC

Léto je v plném hýření, a přece vím: podzim.
Hlásí se v údech a v zbarvení polí se hlásí,
v proudění vod a ve ptačích křídlech bití.

Žloutne už všechno listoví; to patrně starci,
zatímco mládež mní zírati v nejprudší rozpuk,
bláhové věříc, přání že stejně je skutkem.

Smiřen však se vším oběhem a o cíli věda,
odkud vše vychází, a také o tom, kam spěje,
klidně zřím pravdě v tvář, jedna mně roční je doba.

Jedno jen ještě je zvědět — a před zimou ještě:
Pročže těm jinochům, kteří tu kráčejí mimo,
na rtech je otázka, poselství podivných bojů?

A pak: zda také jsem toulal se krajinou zmaten
jinochem jsa — a s takovým zápasem uvnitř,
já, jenž tu nyní vím? Nestačí pamět již, běda,

musím však zvědět, musím! Neb nač bych byl jednal,
trpěl i vládl, když bych před smrtí nedoved říci,
zda i já krásně jsem zmaten byl dříve, než spatřil jsem
moudrost?

STAŘECKÝ NÁPOR

*Hochovi, jenž marně se snažil,
aby zvedl židli jednou rukou.*

Dobrodějnou útěchu oslablých starců mohl jsem říci,
a ty, dychtiv lichotek, byl bys ji přijal v nesmělém
vzhlednutí,
pak, pokynuv pyšně, byl bys odcházel dlouhými kroky
zdržuje chlapecký běh — a pak přeslavně spal.

Já však jsem vzpomněl, jak zvedat jsem toužíval
nadměrná břemena:
Marně jsem napřel se, určen trval. — Když vztekle
jsem kousal se ve rty
a odpůrce zlostně a bezmocně měřil, tu nalhali:
Pohnuls jím —
Tož kopl jsem do tvrdé žuly a odešel, domnělý vítěz.

Proto jsem řekl dnes: Slábs ještě příliš, ale učiň
přiznanou slabost svou vzpruhou, miluj ji přísnou
láskou,
v kovářskou výheň ji ponoř, to v přísahy mužnosti své.
Neslibuj nikomu příští svou sílu, sobě však věrnost slib.

Tys však tu stál jako káraný školák a potom jsi plakal.
Odstrašením věru mnil jsi, co já zvětralým hlasem ti
řikal.

Nyní však vím: to sám na sebe v minulost volám;
a letitá zkušenost dneška dvojníku mému je ničím.

Opět se napírám marně a v zuřivém horlení trpce
trvám,
krvavé koušu své rty, zdrcen břemenem nadměrným.
Pak, když jsem vysílen stanul, důvěřiv čekám
a čekám — —
Běda! kde jsou, kdo by lhali mi, svojím že břímím
jsem hnul?

* * *

Co vidím, zdá se mi, je pouze odlesk mdlý
toho, co vidí jiní.

Co slyším, chorálu je zlomek zapadlý
z výsostných síní.

Tak drobty zhrzenými sytím bédný hlad.
Hladový artist šidný,
neumím trpěti. Jen utrpení lhát
a život bídny.

Snad druhdy přivalí se všechna bohatost
neopatrné chvíle.
Neumím rozpoznat, zda talmi je či skvost
v té bludné síle.

Svým očím nevěřím, nevěřím uším svým —
je vrchol, spod, v co zírám?
Umořen chudobou, pohrdám bohatstvím,
hladovím, neumírám.

TVRDÉ PŘIPOMENUTÍ

Ne zpověď! tolik gest je kromě toho
a v nich je ve všech přiznání.
Ne srdce rvát a nežalovat mnoho,
že z edenu jsme vyhnáni.
Chceš soucit? — To jest úděl ledakoho.

Ber housle! Tvrdá ruka nechť je ladí.
Měj čivy z ocele — jdi hrát!
A hra tvá k zpovědi nechť jiné svádí...
Měň tóninu! Měň tisíckrát —
a v jejich vlastní srdce vejdi kradí.

Zpověď? Ne na trhu ni v zpovědnici.
Je všude někdo, jenž by chtěl
tě vidět pokorného sklánět líci.
Jsme každý srdcem karatel.
A proto pozor, sdílná duše snící!

PROSPEKT

Do zeleně sladká průrva blyští.
Staré lípy. Loubí. Nebe v kráse.
Z bílé skály potůček se prýští,
do zeleně sladká průrva blyští.
Žiji zase.

V daleku se kypří louka jedna,
loubí, sladké špalíry se plazí.
Tuň jak bílým bludem bublá ze dna.
V daleku se kypří louka jedna.
Dnové blází!

Země dýchá — — A mě stromy vznesly
blízko k nebi. Z perspektivy obří
rovina se v klidných čarách kreslí.
Země dýchá – A mě stromy vznesly.
Dnové dobří!

Říkám si: Ted' milenka mě uzří,
mocně, operutěná, se vznese.
V záři cele rozkošné mě uzří.
Říkám si: Má milenka mě uzří...
Modro pne se.

Světlo praští. Nad květnatá luka
vzduch se vrství průhledný a září.
K zemi, která pod úrodou puká,
srazila mě přísná ruka.
K zemi padám tváří.

ZAHRÁDKO, ZAHRÁDKO BLEDÁ — — —

Zahrádko, zahrádko bledá za strusek hromadou,
kdo tebe obdělává, či oči pro tě žhnou?
Kdo svoje štěstí v tebe a naděj vložil svou,
zahrádko, zahrádko bledá za strusek hromadou?

Za plotem žitná jsou pole stydlivě zelená,
za tratí lesík volný. Krajina stopená
v májovém slunci. Víš to, že vedle prostřená
za plotem žitná jsou pole stydlivě zelená?

A ještě troufáš si žíti a ještě doufáš snad,
že bude tu hrášek klíčit, vysoké stonky hnát
k azuru lilje bílá a šípek se vypínat?
Ty ještě troufáš si žíti, ty ještě doufáš snad?

Všechno tu posype popel, zalehne všechno prach.
I úporně vybranou stezku i šípečku sporý nach
i lilií běl, tvou duši, zemřelou v bažinách,
zasype fabričný popel, zalehne fabričný prach.

BEZ NÁZVU

Zrak zavlhł ti včera — a zavlhá ti dneska.
Bylo jaro tehdy, dnes podzim je.
Den včerejší lze kouzlit: pacholík slunci tleská.
Leč dnešek třeba žít: je v pozdním podzimě.

Chceš po radosti zvídat, již vykřikuje dítě?
Tíseň listopadu chceš zvládnout zákonem?
Jdi k oknu, vyčkej slunce a pij je na úsvitě.
Slyš v noci, kterak podzim se bije se stromem.

Zrak zavlhne ti ráno i večer zavlhne ti.
Co je původ slzí, co Proč a Nač?
Dít nelze prostnost štěstí, jež v slzách vypyne ti,
ni smutku, který němě tě vede v tichý pláč.

VEČER

R. Š.

Hladím ti vlasy a dívám se na ruku hladící,
kterak je šťastna,
hladím tvou tvář pak a dívám se na ruku hladící,
kterak je šťastna,
mluvím ti slova a vidím je, kterak tvým přijetím
všechna jsou šťastna,
pohlížím k hvězdám, jsou šťastny, že pod nimi bdíš.

Svěřuji noci svých lazurných laskání čistotu,
svěřuji noci
neobmyslnost svých cest, říkám váhavou jistotu
do modré noci,
pochybnost věrnou a úzkosti z možností jasných
šepci té noci —
pohlížím k hvězdám — a vím, že noc uvěří mi.

Kterak bych poznal svou bezpečnost, kdybys ji podalo
hluboké nebe,
kterak bych zvěděl, že doufání moje mi nevzalo
přízeň tvou, nebe?
Kterak dáš poznat, že svoluješ, abych se upjat směl,
hluboké nebe,
k pozemské lásce, jež zdá se mi branou v tvůj mír?

Hladím ti vlasy — a chvěje se ruka má hladící
šťěstím a bázní,
hladím ti tvář pak — a chvěje se ruka má hladící

blahem a strážní,
mluvím ti slova — a v štěstí svém chvěji se úzkostí,
pohlížím k hvězdám,
jest mi, že sním a že procitnu docela sám.

PAPRSEK NA RUCE

Čím dojímáš mě, ty, jenž nemluvíš
a v jehož cestu dlaň má náhodou se sune,
jenž neúmyslně, v bezstarostnosti slunné
ses dotek ruky mé — čím jsem ti já?

Ach čím, ach čím — míň nežli pária,
jímž pohrdal bys; neb ty neznáš pohrdání.
Úzkostná vděčnost má rozchodu nezabrání.
Vybídnout nesměl jsem, zabavit neumím.

Tvé vlny nezřené jsou jako bílý dým,
jenž tajně uniká ze stříbra rozlitého.
Bezhlesní poslové lepšího bytu mého,
již odhodláni jsou odejít ve chvíli.

Jen krátce, krátce. Pak se odchýlí
tvá strmá dráha dál a po ní nezbude tu
leč přísná hrozba: Znovu splyne někdy v letu
vzkaz pilným se mnou, hříšným člověkem.

Zbloudilý paprsku, jenž dotekem
svým němým varovals a potom k jiným spěchal,
jenž na dlani mé otisk palčivý jsi nechal,
zjevením jest tvá nemá rozmluva.
Leč já — kdo jsem? — A co je cesta tvá!

NA PŘÍŠTÍ ZKLAMÁNÍ

— A řeknu „dále“. — Tiše tři staré slečny vstoupí
v malinkých kloboučcích, v krajkových mantilkách,
a ve vrásčitých rukou, oblečených
v nitěné rukavice bez prstů,
tři psaní donesou.

Na tři své taburety usadím je
a psaní beze slova otevru.

A v každém, v každém bude po zklamání.

Přečtu a odložím a řeknu slečnám:

„Zda vstaly jste dnes, slečny, dosti časně,
by viděly jste mlhu jako já?

A nyní, hled'te, jaký máme den!

A to je, že se blíží konec října.

Bydlíte dozajista na obvodu
a máte pěkný poděděný domek.

Máte as každá svoji ložničku,
z nichž v jedné voní po rezedě, v druhé
snad po levkoji, v třetí — možná, možná —
jablky pečenými. — V devět hodin
sejdete do jídelny ke kávě

a stará služebná vám posluhuje.

V jídelně, na tapetách věnečkových
jsou daguerrotypie vis-à-vis.

Vy, slečno, posedíte na pohovce

a vy dvě druhé v malých lenoškách.

A v jídelně je elipčítý stůl.

A je tam skříň s vídeňským porculánem

a s čajovou soupravou, suvenýry
a kotiliony, pěkně urovnané,
a hračky, které vyšly trochu z módy.
A je tu spinet na tenoučkých nožkách —
leč stojí pevně — hraje se naň lehce,
a jeho zvuk je křehký, jak by věděl,
že spinet také vyšel trochu z módy.
Tu zvolna, zvolna srkáte svou kávu
a hovor — ne, nechci být nediskrétní.
Před domkem máte malou zahrádečku.
Tam odejdete potom, obnovíte
veliké kytice z poctivých květin,
jež umístíte do váz velmi štíhlých,
z modrého, průsvitného porculánu.
Vy, slečno, dozajista máte správu
nad spíží. Dáte služce konfitury,
vydáte vejce, máslo, bílou mouku
a nařídíte pro dnes omelety.
Polední vůní dům pak jme se vonět
a drobným hlukem zpívá, jak lze slychat
z té vybranosti, jen kde není dětí.
A po obědě trochu spánku ovšem
a velké ticho, které nesmí rušit
ni kočky předení — a to je dobře.
Ke čtvrté přijdou dobré přítelkyně,
k páté se v této době klade soumrak
i začne šerá hodinka — můj bože —
a venku, kolem domku, padá mlha
a chladno trochu vlhké, o němž vy však
v svém domku víte jenom tak, že pokoj
je ještě mnohem, mnohem útulnější.
A k šesté konečně se rozžne lampa
a kuchyně zas počne drobně hlučet.

Pak malá procházka ve třech, pak večer.
Teď věru nevím, co děláte večer — —“
„Totéž, co činí jiné staré dámy,“
nejstarší řekne, ta, co nejdál sedí.
„Lína si vyšívá, Evžena někdy
nám zazpívá a já čtu noviny.
Čtu někdy pro sebe a někdy nahlas.
Pak jdeme spat. Chodíme brzo spat.“
Já dodám: „A je ticho v celém domě.“
Možná že nejmladší pak tiše poví:
„Můj bože, ticho, ano — a teď v říjnu
neb v listopadu dáme dvojí okna,
jsouť noci mlhavé. A tak je tišej.
Leč kterak znáte rodinný náš domek?“
A já se přiznám, že ho vůbec neznám. —
Tu vzpomenu si, že jsem hostitelem,
postavím kalíšky a na vybranou
dám slečnám kakao a maraskino.
Připijem si — a ta, jež byla ticha
až dosud, narovná se, ruce něžně
položí na stůl, usměje se, řekne:
„V těch psaních, doufáme, jsou dobré zprávy“
„Ach, takové — nač o tom nyní mluvit.
Psaní — nu, psaní. — Smím vám ještě nalít?“
A bůhví nač že budu tehdy myslit.
Snad na nic — a jen hledět přese střechy
a dívat se, jak znovu mlhou vlhnou.
Pak slečny vstanou, vzdají precízně
kakau, maraskinu svoji chválu
a pozvou mě. A potom budu slyšet,
jak po dřevěných schodech sestupují
svým opatrným, váhajícím krokem.
A já si řeknu: Podzim, zima, jaro.

PODZIMNÍ UKLIDNĚNÍ

Ne, nevěř, drahá, to je klamný cit,
to není jaro, ne, je podzim na sklonu.

Však věř, lze radost mít
i z odkvetlých a prázdných záhonů.

Jsi smutná. Tedy chtěj — a přemění
se světlo u lesa. Ne v pestrém listoví,
leč v jarní zeleni
si bude hrát, si smavě pohoví.

Jsi šťastna teď? A já svým podzimem
se k tobě blížil v kraj, kde pestří ptáci dlí,
a v šťastném srdci mém
zbájené jaro tvé se usídlí.

Zbájené jaro — — — Ty své ruce teď
mi dej a slovo rci, jež radost zkonejší!
V podzimní pravdu hled!
A rci, zda jaro tvé je krásnější?

PROCHÁZKA

Osiky v poledni hoří. Je bezvětří.

Vane ticho.

Smělost, již květiny při bouřích našetří,
zpívá mi.

Jdu a hluboce dýchám.

Zpívá mi uzrání sveřepé mladosti,
skromně chválí

pozornou váhavost, velebné radosti
čekání.

Jest, že kraj tomu svědčí.

Jako by mohutněl v neklamném bezpečí,

tich a krásný,

čekal a doufal, že píseň ta usvědčí

spěch a lež.

Horám chce se však tančit.

Nechtějte, pahorky, osvědčit závratí

prudkých vmachů

radostný vznik. Neboť veleben — rozvrátí
sebe sám.

Ticho! Nercete slova!

Neboť co na rtech se chvěje jak motýlí

sudba jemná,

neskanouc nikdy, a kterou již ve chvíli

svane van,

toť jsou radosti pravé.

Neboť co nikdy se nerozdá v neskladu
tance, hymny,
co tak jest slibem, jak červánky západu
slíbí den —
toť jsou radosti věčné.

Osiky v poledni hoří. Je bezvětrí.
Mraky stojí.
Jarost lze slyšet, již bohatě našetří
zniklá bouř.
Bože! — Naslouchám tichu.

KRUH

Konečně znám skvostnost západů. — Neboť již
netřeba počítí,
a proto již jiter netřeba, která vždy pošlehla znovu.
Večery nejsou mi mezníky — v červácích nekvapně
vplovu
v čarovný kruh, jež jsem konečně uzavřel. Západ pak
jihne
v něhu, jež věčnost stihne.

Do oken kyne mi s úsměvem večer a bez bázně
rozchodu
se rozvine v hladké bezvětří večerní vanutí v lese.
Blažen, kdo v bezpečné dohodě se zítřkem do zítřka
nese
podíl svůj dnešní a neváhá setrvat v odmlce chvíle.
Projít jest míle, míle — — —

Násilí rozluky se dnem již neznám; však večery
prodlouží
ten den v kouzlo věčných splývání, a já se v nich
blaženě vracím
z bývalých bludišť svých veselí v čarovný kruh,
v němž se ztrácím.
Nečekám, nehledám, nechvátám —

Z VILY ZASVITNOU OKNA — — —

Z vily zasvitnou okna.
A řeknou mi: „Radosti rodinného krbu;
hedvábnost přátelských schůzek;
popěvky samovaru.“
Budu samotěn v noci.
A odpovím: Vzpomínám. Bylo jedno léto,
jedno, jediné léto
a bylo velmi krásné.

Na to zahradní dvířka,
jež potichu otevře bledá dívčí ruka:
Máme teď astry — a ráno
docela bledá mlha
v bledost zulíbá astry.
Leč k deváté, příchodem paniným a slunce,
aniž se nadějem, je tu
opravdu, opravdu jaro.

Sotva vzpomenu, možná
že kdysi nechodil nazdařbůh jsem tudy.
Odpovím: Často jsem kráčel
v hovoru s vaší paní.
Cíl byl chůzi a řeči.
Co zbylo jara jen tehdy, ještě v září!
Vzpomínám nehořce; vděčím.
Bylo to velmi krásné.

Září samo pak poví —
a z vinic to poví a sladkým zmdlením řekne:
Hony — a pomalu říjen.
Město omládle hlučí.
Všichni zvykáte znovu —
a osmahlí trochu a trochu rozpačítí.
Se smíchem venkovským ještě
začínal život v městě.

Řeknu: Přived jsem milou.
A byla jak kytice jasných květů polních,
smála se, voněla bezem,
pšeničnou vůní takže.
Pyšně jsem se s ní vodil.
A smála se vesele syrovým světélům
svítílen na promenádách.
Bylo to velmi krásné.

Potom zabučí stáda:
Jsou nyní pastviny jakby vděčné za to,
že se již dočkaly září.
Ptáci, hotovi k letu:
Kterak dočkati, kterak?
Uletět! Vydát se s rodinou a rodem
na svatby o velkých svátcích!
Jaká je změna krásná!

Bledá ruka, již neznám,
zavřela dvířka a do temnoty vzdychla:
To je už docela sbohem. —
— Sbohem — odpovím mírně.
— Rozuměls? — Ano, ano. —
Ve vile svítí — a jako v udivení

zaskřípne rezavý zámek:
— Bylo to velmi krásné.

Světlo shůry mě vzruší.
Vzhlédnu — a v údivu vztáhnu ruku: Hvězdy!
Zapomněl jsem na vás? — Řeknou:
Jak, ty chtěl bys k nám vzhůru?
Povím: Ne, to jen maní
ruka tak míří. Já nechtěl, leč se dívat. —
Zmlknou, nevzpomenou již.
Bude to tolik krásné.

Echo, zpozděné, řekne:
— A byla jak kytice jasných květů polních.
Kdože, kdože to pravil?
— Běda! — zašepce ticho.
Já snad odepřu hlavou.
Snad —. Ale jistě pak zahledím se vděčně
do vinic, do zahrad, k lesům.
Bude to tolik krásné.

a jakoby zvažnělá ozvěna švarných a bez bázně zdravíc,
jež polnicí v útoku třaskly.

Co ještě? — Všechno chceš slyšet? Všechno jak šlo
a jak bylo? — Bud' tiše, bud' tiše!

Možná — já nevím — snad — jistě. Ba jistě! —
a všechno,
co žito, se odhodlá ve vlídnou shodu,
a je to jak neznámý mumraj, ježž pěkné zřít zezdola
schodů,
když z taneční síně jde obřadně procházkou pod
cypřiše.

Es war einmal... Nikdy v těch slovech již nepodezřím
zavzlyk chudácký výčitek slabých,
nýbrž jevištěm vstane mi, které je sklížené z latěk
a pomalované
a po němž jde bez hlesu za dnem den. — A to světlo,
jež schytáno, jevištěm vane —
léta se opácí; tmavo jich naléhá za skly, leč jasní
se moudrostí. Rád bych

pobyl už navždy v té nehořké iluzi rána, kdy sunou
se mimo
v magickém světle — jež vzpomínkou — všechny mé
vzpomínky nevroucí marnem,
tak jako večerní jistota nového dne; neboť bolel by
chlad,
který sestoupil, uvítán rád po dni parném,
kdybychom neznali, horoucí slunce že nezašlo
v nevrátimo.

Ó ne! Dost věru je schytáno vůně i vzduchu i světla,
že všechno, co projde tu nyní, je vktoveno v dnešku,
ač plaše jen včerejškem spělo.
Povadlých věnců pach koná, že hmatati lze dnes,
co dřív jen se chvělo
vidmem — a taký je večer: uzrálá jakoby jabloň, uzrálá
— neodkvetlá.

Všechno se navrácí. Divák, v tom ovzduší divadla
do křesla schýlen
a bystrých zraků, dnes teprv zná ladnost a zákonnost
hry té
a nebojí se. — Je to hra. — Ve všech překážkách „uvaž!“
je skryté,
oklikou ladnou, co podezřel zblouděním, kterým
byl zmýlen — — —

Ale co bývalo okrasnou radostí, radostí stejnou je nyní.
Zavřeme okna, by nevyšla! Dost je tu vzduchu i světla
i vůně.
Radosti! — trochu je bledá — a dojí má tolik — snad
trochu i stůně.
Obejmi, chorá, a ozdrav! Obejmi, dobrodiní!

VODNÍ NÁDRŽ

Z otvoru trubky jak vzdor vytryskne do hříšné výše
a jako vzdor zavile strádaný rozbit je nehybnem. Tiše
se roztrásní v slzavý déšť.

A krůpěje padají, padají — vzdor mrtvý v zedrané pýše.

V kamenné náručí své je pojme a konejší bassin:
Přijímám nestřídmý vzos, který zpopelněn, ubit
a zhasen
již neví, kde hanbu svou skrýt.

Bičují slzy mou hlád'; kdo v ní splynul, je smířen
a spasen.

Uklidním výčitek hořkost, neboť rozpustím v mihavém
varu,
co zůstalo z roubení vůle a v hloubi, co náleží zmaru,
já ukryji milosrdně.

Rozvedu od časná věčno a zbráním jim ve zhoubném
sváru.

V měsíčním svitu, když čas, éternou mlhou se zdvojm,
hrubý kov divošských vzpour se promění mudrctvím
mojím

v ladný třpyt kamejí.
Soudcem a smírčím jsem já, rozvádím, ale též pojím.

Plní mě slzavý déšť. Leč jako úsměv, tak je ti
hladina moje, a hravým zdám se být. Nade mnou letí
nízko a rozkošně pták.

A těšitel starostí zlých, nesu drobounké lodičky dětí,
které mě rozmarně brázdí a které jsou veselé tak.

BLAŽENÝ ROZVRAT

V peřestých vidmech skla
světlo si pohrává,
záře, jež vytryskla,
slábne, leč vzhoří
rozbita v duze své. Zázraky tvoří
duhový klam, zapřev hmotný svůj rod.

Z dřeva se řine tón.
Vytéká do prázdna,
vítězně zavládne,
uniknuv tíži.
Éterným vlněním světy se svíží,
nad hmotou sladce je vítězem zvuk.

Sevřena křišťálem,
leniva, nečinna
vůně je. V nestálém
povětrí vzdme se,
v nesmírnou řídkost pak obsah svůj vnese.
Prostorů dutost jím naplněna.

Vodotrysk dospěje
ve vod svých rozbití,
páry a krůpěje
cílem jsou vzmachu.
Slova má vysvobod', bože můj, z prachu,
nikdy kéž nestrnou v syrový klad.

Dříve než formy lad
zhustil má vzepření,
kéž mohu odolat
nástrahám země.

Nechť jako tušením ozvěny je mně
jistota myšlenky, vidoucí cíl.

Vzápětí výtrysku
zmizte, mé zámysly,
tak jako do písku
vtištěné stopy.

V záchvěvích nehmotných potom se vzchopí
tajemství řeči mé, hvězdný jak prach.

Kéž bych byl částí tvou,
jiskrné padání!
Mlžným ať prachem zvou
všechn můj podíl,
nechť řeknou: Stínů blud duch jeho zrodil...
Rozplyň se v tobě můj jiskrný pád!

Jen jako v podjaří
zatuším úrodu.
Naděje nezmaří
beztvárna kouzel.
Oproštěn od tíhy, které se vzpouzel,
duch můj se rozjaří, lehčí jak dým.

Vyvrátí kořeny.
V dobytý, přísný kraj
vydá se blažený.
Zřekne se lehce —
Co říci nedoved, říci již nechce.
Zaklesne slovo své v odmlčení.

Richard Weiner
Usměvavé odříkání

Edice Klasická česká poezie
Ilustrace a motivy na obálce Josef Čapek
Redakce Jaroslava Bednářová

Vydala **Městská knihovna v Praze**
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. vydání
Verze 1.0 z 11. 9. 2018

ISBN 978-80-7602-263-8 (epub)
ISBN 978-80-7602-264-5 (pdf)
ISBN 978-80-7602-265-2 (prc)